

NOTAT OM FOREKOMST AF SKOVHULLÆBE

Hejsagervej/Lundingvej, 6100 Haderslev

Rekvirent: Haderslev Kommune

Dato: 12. august 2025

DMR-sagsnr.: 2025-2884

Dansk Miljørådgivning A/S

Din rådgiver gør en forskel ...

Vi er landsdækkende. Find nærmeste kontor på www.dmr.dk.

Baggrund

På strækningen mellem Starup og Hejsager er planlagt en ny dobbeltrettet cykelsti langs den nordøstlige side af Hejsagervej/Lundingvej, 6100 Haderslev.

Den planlagte cykelsti skal bl.a. krydse Hejsager Bæk. Ved krydsningsstedet er det planen, at forløbet af cykelstien trækkes væk fra vejbanen, så cykelstiens overgang af Hejsager Bæk forrykkes mod nordøst.

I det område ved Hejsager Bæk, som planlægges inddraget til cykelsti, er der jf. databasen Arter.dk /1/ tidligere observeret orkidéarten skovhullæbe (*Epipactis helleborine*).

Skovhullæbe er en hjemmehørende plante, og den er som orkidé fredet jf. Artsfredningsbekendtgørelsen /2/. Individuer af arten må således ikke forsætligt skades eller slås ihjel.

Evt. forekomst af skovhullæbe i selve projektområdet for cykelstien kan derfor have en væsentlig betydning for projektets gennemførelse.

Haderslev Kommune, som er bygherre for den nye cykelsti, har på den baggrund bedt DMR A/S om at undersøge forekomsten af individer af skovhullæbe i og ved det område omkring Hejsager Bæk, der planlægges inddraget til cykelsti.

Undersøgelsen for skovhullæbe skal udføres ifm. en screening for flagermuslevesteder ved udvalgte dele af den pågældende vejstrækning mellem Starup og Hejsager.

Skovhullæbe

Arten skovhullæbe er almindelig i det østlige Danmark, og vokser almindeligvis i skove, og gerne på kalkholdig jordbund, hvor den kan danne større bestande. Det er dog en mindre krævede art, som også forekommer i fx grusgrave, klitter, parker og læhegn. Arten kan over flere år forekomme underjordisk i samliv med svampe, med opdages over jorden som blomstrende skud.

Planten kan blomstre fra slut juni til starten af september, men i det sydlige Danmark vil det oftest være i starten af perioden, særligt efter varme/våde forsomre som i år 2025. Blomsterne er brunviolette i et topstillet aks, og bladene er grønne-bleggrønne, ægformede, udstående og tydeligt linjestrængede.

Skovhullæbe kan blive op til 1 m høj, men er typisk 30-80 cm. Arten er rødlistet som 'Livskraftig (LC)'.

Metode

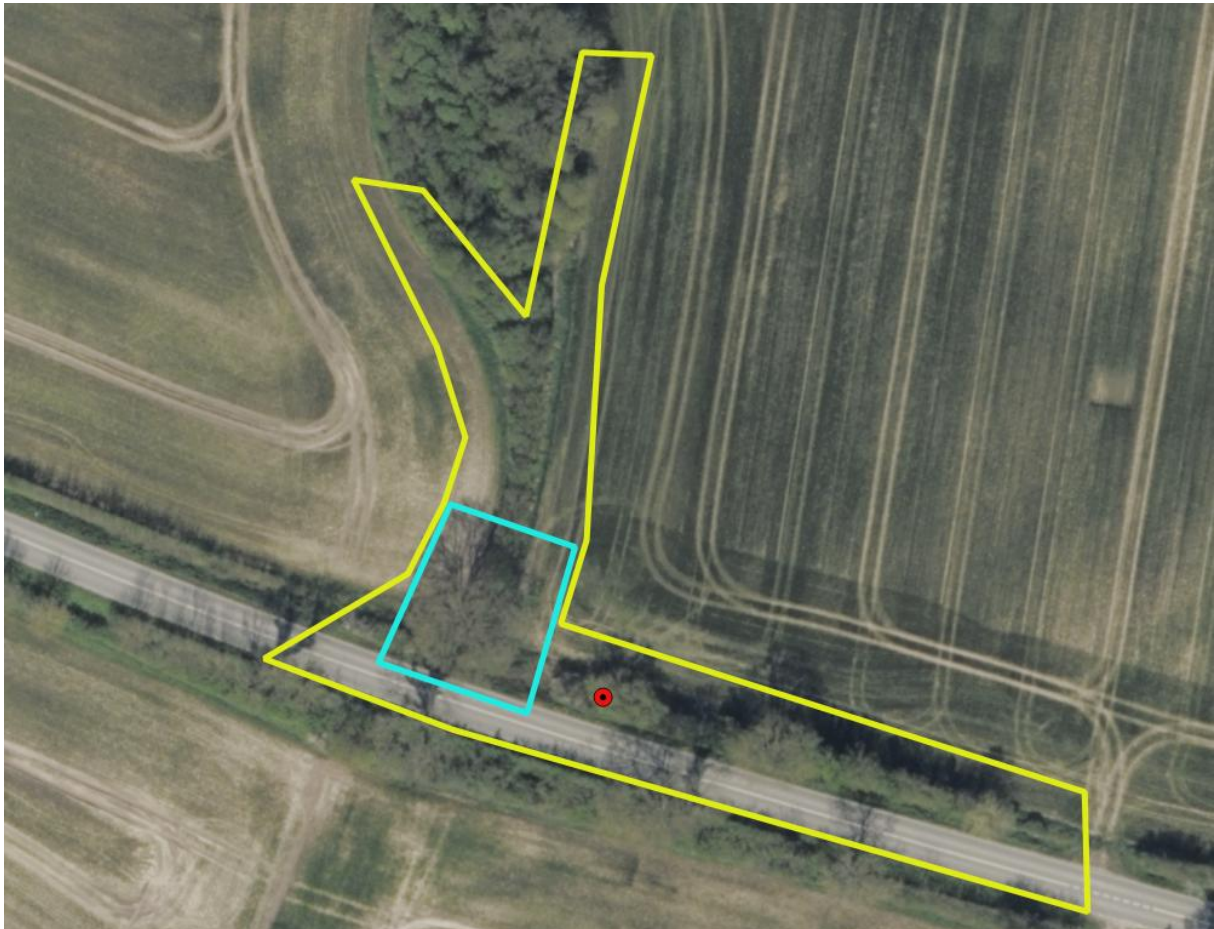
Haderslev Kommune har ønsket, at der skal eftersøges for skovhullæbe i området omkring Hejsager Bæk.

Den samtidige flagermuslevestedsscreening på stedet er præciseret til at omfatte kratområdet langs bækkenes forløb og op til 20 m fra vejbanen.

Undersøgelsesområdet udgør flagermusscreeningsområdet samt krat og markkanter omkring bækkenes videre forløb mod nord frem til en trædækket, beskyttet sø ca. 50 m nord for landevejen. Søens flade vurderes ikke at være et muligt levested for skovhullæbe, så denne indgik ikke i undersøgelsen.

Derudover er der i undersøgelsesområdet medtaget et stykke af de levende hegn langs vejen mod hhv. nordvest og sydøst fra hvor landevejen krydser bækkenes forløb. Desuden kanten ud mod vejen af det levende hegn på sydvestsiden af vejen.

Det respektive undersøgelsesområde blev indtegnet i QGIS og overført til QField, og det fremgår derudfra af Figur 1. I Figur 1 er også medtaget, hvor der tidligere blev registreret skovhullæbe på stedet.

Figur 1: Oversigtskort med luftfoto fra forår 2024, der med gul linje viser det område, som blev undersøgt for individer af skovhullæbe. Blå linje angiver undersøgelsesfelt for en samtidig screening for flagermuslevesteder. Rødt punkt viser, hvor der tidligere er fundet skovhullæbe på stedet. © QGIS & DMR A/S.

DMR A/S var d. 17. juli 2025 på feltbesigtigelse i undersøgelsesområdet. Her blev det udpegede felt ud fra afmærkningen i QField gennemtravet på begge sider af bækken samt langs kratkanter ud mod marker og vej. Undervejs blev der i et 2 m-bælte eftersøgt visuelt for individer af skovhullæbe. Fund af arten blev indtegnet i QField.

Ud fra observationerne og den generelle fremtoning af stedet blev forekomsten af skovhullæbe vurderet inden for undersøgelsesområdet.

Undervejs i flagermuslevestedsscreeningen samme dag, langs andre udvalgte dele af cykelstiens forløb, blev også noteret evt. fund af skovhullæbe.

Beskrivelse af området

På luftfoto over undersøgelsesområdet fra forår 2024, fremstår de dele, der ikke er landevej eller markkant, som trædækket. Ved bækkens krydsning af vejen ses et stort træ, som på luftfotoet tydeligt kaster skygge.

Besigtigelsen d. 17. juli 2025 skete på en varm, letskyet dag med nylig nedbør.

Der var ved besigtigelsen ingen strømmende vand i grøften for bækken, men jorden var her lidt fugtig. Selve bækken var dækket af krat af især slåen (*Prunus spinosa*) og hassel (*Corylus avellana*). Disse var også dominerende i det levende hegn langs vejen, som også bestod af bl.a. hyld (*Sambucus nigra*), alm. vedbend (*Hedera helix*) og engriftlet tjørn (*Crataegus monogyna*).

På marken mod nordvest stod byg (*Hordeum vulgare*) som afgrøde, og marken mod nordøst var med hvede (*Triticum aestivum*). Begge marker var gennemgående uden undervegetation.

Mod vejen var en lav, kratbevokset skrænt ned mod marken, og her stod bl.a. bredbladet mangeløv (*Dryopteris dilatata*) og korsnap (*Glechoma hederacea*). Figur 2 viser foto af nord-siden af det levende hegn langs vejen, øst for bækken. Figur 3 viser et foto af det tidligere fundsted for skovhullæbe på lokaliteten, som ligger i dette hegn.

Figur 2: Billeder af det levende hegn ud mod landevejen, øst for bækken. Markkanten mod nord.

Figur 3: Billeder af det levende hegn ud mod landevejen, øst for bækken. Det tidligere fundsted for skovhullæbe ved Hejsager Bæk, inde i krattet langs landevejen.

I markkanterne til alle sider stod bl.a. alm. draphavre (*Arrhenatherum elatius*), løgkarse (*Alliaria periolata*) og angelik (*Angelica sylvestris*).

Bundvegetationen i alle kratområderne var domineret af korbær (*Rubus caesius*), stor nælde (*Urtica dioica*), og febernellikerod (*Geum urbanum*).

Et stort træ af vintereg (*Quercus petraea*), vist i Figur 4, stod, hvor bækken møder landevejen. Herved og omkring søen stod også flere ahorn (*Acer pseudoplatanus*).

Forekomst af de eftersøgte arter

Krattene og selve grøften for bækken fremstod ved feltbesøget generelt med så tæt vegetation, at det vurderes, at skovhullæbe ikke vokser der. Dette gælder også det tidligere fundsted for skovhullæbe på stedet, som var dækket af slåenkrat og forholdsvis mørkt.

Tilsvarende forekom der at være for lidt lysindfald på de markkanter, hvor der var højt græs, stor nælde eller korbær, til at arten vil kunne trives der.

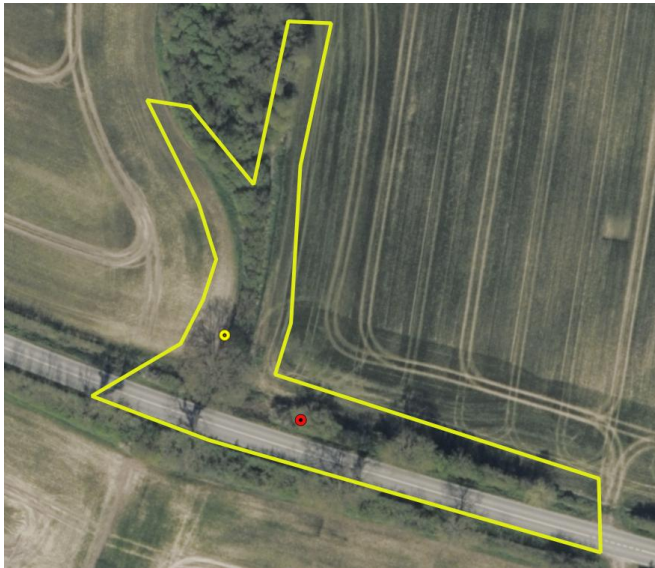
Markerne fremstod sprøjtede for ukrudt, og dermed ikke som et levested for andre planter end afgrøden.

Der blev ved undersøgelsen ved Hejsager Bæk fundet et enkelt individ af skovhullæbe, som ses i Figur 4.

Figur 4: Billeder af skovhullæbe, som blev fundet ved eftersøgning for arten omkring Hejsager Bæk d. 17. juli 2025. Tv. Nærbillede. Plantens blomsteraks er afgrødet af dyr eller på anden vis fjernet. Th. Skovhullæbeplanten ses i forgrunden. Bagved ses det store egetræ ud mod landevejen.

Det her fundne individ af skovhullæbe stod, som markeret i Figur 5Figur 5:, i kanten mellem bygmark og krattet omkring bækken, på koordinaterne 55.223009482N 9.584032414Ø.

Figur 5: Oversigtskort med fund af skovhullæbe. Gult punkt markerer fundet ved eftersøgning for arten omkring Hejsager Bæk d. 17. juli 2025. Rødt punkt markerer tidligere fund. Gul linje er undersøgelsesområdet. © QGIS & DMR A/S.

Der blev på dagen derudover observeret et andet individ af skovhullæbe ved en anden lokalitet, hvor der blev foretaget flagermuslevestedsscreening. Dette individ ses i Figur 6.

Figur 6: Billeder af andet fundsted for skovhullæbe, som blev observeret ved andre undersøgelser langs Hejsagervej/Lundingsvej d. 17. juli 2025. Tv. Nærbillede. Th. Den nordlige side af krat omkring vandhul. Et individ af skovhullæbe står nær det fjerneste hjørne, som kan ses.

Dette andet fundne individ af skovhullæbe stod, som markeret i Figur 7, i kanten mellem mark og krattet omkring et vandhul på koordinaterne 55.23279969N, 9.55786731Ø.

Figur 7: Oversigtskort med andet fund af skovhullæbe Gult punkt markerer fundet ved eftersøgning for arten d. 17. juli 2025. Rødt punkt markerer tidligere fund. Blå linje er undersøgelsesområdet for flagermuslevestedsscreening. Grøn stjerne er cykelstiens start. Øv. Fundstedet ift. sø og markkant. Ned. De to fundsteders indbyrdes placering. © QGIS & DMR A/S.

Begge fund er gjort i kanten mellem mark og krat, hvilket kan understøtte, at skovhullæbe bedst trives under lysåbne forhold, men tæt ved træbevoksning.

Undersøgelsen viser således, at der vokser skovhullæbe på de pågældende punkter, og at områderne generelt kan være levested for arten.

Den planlagte cykelstis forløb skal derfor tilrettes, så der ikke er individer af skovhullæbe, som skades eller slås ihjel ved anlæg eller den senere brug.

Bemærk, at dette ikke er en undersøgelse af forekomsten af andre fredede eller på anden vis beskyttede arter end skovhullæbe.

Sagsbehandler

Jørgen Bennedsen Beck
Projektleder og biolog
Miljøvurdering, industrimiljø & natur
Tlf.: 25 50 55 40
jbb@dmr.dk

Kvalitetskontrol

Emilie Just Nielsen
Afdelingsleder
Miljøvurdering, industrimiljø & natur
Tlf.: 40 76 06 27
ejn@dmr.dk

Referencer

- /1/ Arter, 2025.
Arter.dk.
- /2/ Artsfredningsbekendtgørelsen, 2021
BEK nr. 521 af 25/03/2021. Bekendtgørelse om fredning af visse dyre- og plantearter og pleje af tilskadekommet vildt.